

vastag, tán háromszor, ha öt méteres, kárpitozottnak tűnő, óriás játszó-mező mögött sereglük a csacsogó aprónép, fölmászik rá, bukfacezük, gurul, hozza-vonszolja a rábizott „mackógyereket” a kezében, tökéletes bentléttel a játékban, no meg saját életében. Megrendítő a játék szépsége és igazsága. Azok számára, akikben nem friss a csókaleányok meséje, talán érdemes lenne egyetlen konkrét, jobban érthető utalás az eredeti történetre. A szájas, nevetlen leánygyermekait hirtelen haragjában megátkozó (csókává változtató), s akkor éppen egy kisfiúval várandós anya és elboszorkányosodott (kamaszodó?) leányainak kálváriája s a fiútestvéri segítséggel helyrezerőkkel családi béke története persze kiválóan ismert az előadó gyerekcsoport által. Csupán a be nem avatottak igényelhetnek egy-kétszavas eligazító segítséget.

Több mindenre példa ez a játék. Az egyik, a jól megválasztott, s eredeti formájában megismert nagytörténet fontossága. A nem elrajzolt, újmódra cirkalmazott mese, hanem az eredeti, sötét ballada, a maga megrázó mivoltában tektonikus erőket tud mozdítani.

A másik, hogy mennyire nem tudják választott, döntési helyzetben lévő vezetőink és a nekik sűgő színházi szakemberek, micsoda kincs van a magyar gyermekszínház és drámapedagógia birtokában. Két évvel ezelőtt, 2009 januárjában, hatalmas pénzért fogadott a Trafó egy technikával alaposan „megtámogatott”, angol-olasz-belga-német támogatók által futtatott flamand produkciót, az angol Tim Etchells által beidomított tizenhat gyerek *Nap nap után* (That night follows day) című, szülői lelkiismeretet borzoló, jobbára oratórikus játékát. Telt házzal menő előadásuk, melyre a szakmai jegy is 2000 Ft volt, a poros nyomába sem léphet például a Vajk-játsszók produkciójának, mind irodalmi minőségét, mind nyilvánvaló művészetpedagógiai módszereit tekintve alatta marad annak. De a „szakma” és az újságírók hada pihegve lihegett a Liliom utcában. El volt ragadtatva. Mert nem látják a magyar munkákat.

Remélni merem csak, hogy az ez évi legjobb előadások méltó, több kamerás felvétellel rögzítve, el tudnak majd jutni a szakmához is, a döntéshozókhoz is.

2011. május

Miért rendezünk gyerekekkel színházi előadást?

Az idejű találkozókön 107 gyermekszínházi csoport műsorát tekintetem meg. Készítetem egy számvetést – miután újból átnéztem a jegyzeteimet –, hogy miről is szóltak az előadások. Versekből szerkesztett játék kevés volt, az abszolút többséget a történetmesélések alkották. Mesék, mesefeldolgozások, a szokásos Lázár Ervintörténetek, sok Ludas Matyi, aztán az internetről letöltött mesék, bábjátékok szolgáltak az előadások szövegvilágában. A sztori végigmondása volt fontos, még akkor is, ha teljesen közismert történetről van szó (pl. Ludas Matyi): a szöveg felmondása megtörtént, de a szöveg és a szituáció viszonyával a rendezők kb. 90%-a nem foglalkozott. A szereplők szándékai, érzéseik, cselekedeteik motivációi, hogy mi miért történik, nos, az feltáratlan maradt. Gyakran bizony illusztráció, képeskönyv, amit láttunk. Sokszor úgy éreztem a szakmai beszélgetéseken, hogy ezeket a felvetéseket talán nem is tudják értelmezni a csoportvezetők. Úgy tűnik, elsődleges cél maga a szereplés. Ehhez keresnek valamiféle szövegvilágot, és látványvilágot teremtenek: színes fények, drapériák, füst, díszletek. (Néhány esetben elképesztően sok munkával fantasztikus látványvilágot.) A gépzene használata, ami sokszor teljesen ráült a produkciókra, szintén általános volt. Nem a látvány és nem a zene az igazi probléma, hanem az, amikor ezzel próbálják helyettesíteni a színházat.

Van-e a csoportvezetőnek érvényes mondanivalója az előadással? Ez a kérdés megkerülhetetlen. A jó mesék, klasszikus történetek hiteles előadása segíti a gyerekeket abban, hogy megismerjék magukat, a körülöttük lévő világot. Találkoznak az emberi természet sokféleségével, elsajátítják az érzelmek kifejezésének széles skáláját, ezt megtanulják felismerni, ezáltal fejlesszék érzel-

mi intelligenciájukat, tudatosítsák a cselekedetek mozgatórugóit. Felvértezzék magukat a felnőttkor élethelyzeteinek, konfliktusainak kezelésére. Ehhez folyamatos próbamunkára, az előadandó történetek pontos és mélyreható elemzésére van szükség. Ha ez nem történik meg, akkor marad a betanítás, a gyerekek szerepelnek, a szülők, barátok örülnek. De maguk a színháziak nem tesznek szert több tudásra, tapasztalatra az életről, mintha egy mazsorett csoportba járnának.

De milyen színházi élményekhez tudnak hozzájutni maguk a csoportvezetők? Prózai színházat élőben vajon milyen gyakran tudnak megtekinteni? Színházi előadást tévében sem igen láthatnak, az elmúlt húsz évben csak elvétve került felvételre értékes színházi előadás. A tévécsatornákat elborította a szappanopera operettvilága, alig található a csatornákon olyan film, amelyben valós érzelmekkel, érvényes, fontos emberi élethelyzetekkel, konfliktusokkal találkozunk. Vagyis a csoportvezető pedagógusok nagy részének nincs találkozása a színházi kifejező eszközökkel azzal a gazdag tárházával, amivel dolgozniuk kéne (gesztusok, tekintetek, csöndek, mozdulatok, testhelyzetek, tér stb.) A képzések, szakmai hétvégék sokat segíthetnek ezen, ha van rá belső igénye a csoportvezetőnek. Ezek a dolgok ugyanis elsajátíthatóak, és megkönnyíthetnék a rendezők dolgát. Nem biztos, hogy mindig el kell mesélni egy egész történetet, pláne, ha az már mindenkinek a könyvében jön ki. Lehet, hogy ki kell választani egy kicsi részletet, azt viszont precízen kielemezni, kidolgozni a gyerekekkel együtt. Nagyobb esély van egy adott szituációhoz feltárni így az összes szereplő viszonyát. A tanulási terület is sokkal izgalmasabb lehet és persze a megvalósítás sem lesz illusztráció. Nem csak darabrést, hanem akár egy

regényrészletet is meg lehet izgalmasan jeleníteni ezzel a módszerrel. (Gondoljunk csak olyan ismert művekre, mint *A Pál utcai fiúk*, amelyben a fürdetés-jelenet egy kis dráma, vagy a *Két Lottiban* az ikrek találkozása stb.) Az alsóbb osztályos gyerekekkel végzett munka során azokat a produkciókat néztük elragadtatottan, amelyekben maximálisan figyelembe vették a gyerekek életkorát, képességeit. Nem a végsőkéig precíz, betanított előadásmód érvényesült, hanem a felszabadult, de mégis fegyelmezett, örömteli játék. Nagyszerű, igazi színházi élménnyel örvendeztetek meg idén a Vajk-játékosok (Csókaleányok. Rendező Ledő Attila, csoportvezető Dolmány Mária), a Nánai Apróságok (*A kőleves*. Rendező Simonné Balogh Borbála, Árváné Rác Mária) és a siófoki Turbó Csiga (*A Nap leánya*. Rendező Takács Tünde)

Szerencsére vannak olyan rendezők, sajnos kevesen, akiknek van mondanivalójuk a világról. Ők nem csak az emberi természetről tanítanak, hanem értelmiségiként véleményükkel formálni, befolyásolni is akarják világunkat. Teszik ezt úgy, hogy a foglalkozásokon a gyerekekkel együtt gondolkodnak. Erre a felső tagozatosokkal talán nagyobb a lehetőség. Ők tudják segíteni a fiatalokat, hogy önmagukat jobban megismerve a környezetük is új megvilágításba kerüljön. A család, a barátok, osztálytársak, de a szélesebb közeg, maga a

társadalom is görcső alá kerül. Ezek a kiváló rendezők építenek a gyerekek tapasztalataira, de a saját, szilárd meggyőződésüket a próbamunka folyamatában indirekt módon, a dolgok mélyreható elemzésével érvényesítik. Az előadásaikon átsüt a rendező véleménye, állásfoglalása. Két irányban is jelentős a hatásuk: a tanítványaik erkölcsi nevelésében és a létrehozott előadások mondanivalójában. Nem véletlen, hogy olyan előadások kaptak meghívást többek között az országos fesztiválra, Debrecenbe, amelyekre az elmondottak voltak jellemzőek, például a *Nem Art – Pápa: A kiskakas*, rendező Tegyi Tibor; *Lajtorja csoport – Szabadszállás: Mézben avagy sárban*, rendező Török László; *Szivárvány Színjátszó csoport – Szentés: MindigTV*, rendező Szebeni Zoltán; *Carpe Diem – Lendva: Inferno*, rendező Mess Attila; *Kaktusz – Bp. II. kerület: Én*, rendező Juszcák Zsuzsa és Sereglei András; *Belső kör – Inárcs: Semmi baj*, rendező Szivák-Tóth Viktor; *SzínÁsz – Győr: SMeSék, telefonTos dolgaink*, rendező Verebélyi Veronika.

Gyermekszínjátszó csoportot vezetni, rendezni izgalmas, keserves és örömteli kaland. Bátorság és hit kell hozzá. Egyre több.

Szakall Judit

Jegyzetek egy találkozóról

Tóth Zsuzsanna

Mennyi szépség volt ebben a tavaszban – többek között éppen a gyerekszínjátszóknak köszönhetően! Volt olyan előadás, amire most is úgy emlékszem, mintha egy szeretet-gombóc talált volna el. És ez igazán rendkívüli.

A XX. Weöres Sándor Országos Gyerekszínjátszó Találkozó regionális eseményeiről kell írnom – ez vállalt feladatom. De nem hagyhatok ki néhány mondatot előtte a megyei bemutatókon látott, számomra emlékezetes produkciókról.

Mindenképpen szólnom kell például a balatonboglári „aranyosokról”, amelyek élményszerűek voltak. Emlékeztet a **Csiribiri** csoport (Siófok) – ők *Kacor király* címmel mutattak be egy játékot, amelyben sok lelemény, rendkívül jó megszólalások (mondhatnám, épeszű mondatok) hangzottak el. Eleven és jókedvű játékot, csintalan kis csiribiriket láttunk a színpadon Lénártné Németh Valéria vezetésével.

Különösen szíven talált a siófoki **Turbó Csiga**, *A Nap leánya* című produkciója. A mesejátékot Takács Tünde rendezte. Nehéz lenne – ennyi idő távlatából – pontosan meghatározni, mi is volt olyan különleges ebben a darabban. De pontosan emlékszem arra, hogy csupa mosoly volt a lelkem; legfőképpen attól, hogy ez a jó kis banda milyen önfeledten játszott! Szerették és féltették egymást, miközben a történetet szépen, pontosan elmesélték nekem, kifejező gesztusokat használtak, tudták, mit mondanak, ettől megszólalásaik jók voltak, ügyesen ábrázoltak érzelmeket – például a gonosztságot, és annak elutasítását is. Vagy ahogy megszülető gyermekét érett apai szeretettel ölelte át az alig tízéves! Ennek a munkának a háttérében egy tehetséges, színházi látásmóddal, a tömörítés képességével megáldott pedagógus áll, aki úgy mozgatja a gyerekeket, hogy azok nem érzik igazi munkának a tevékenységet. Jó a térszervezés, építkeznek, mindenféle látványos díszlet és jelmez nélkül. Tiszta szívek meséltek el egy történetet – és én örülök, hogy hallgatója, nézője lehettem.

Ugyanígy rendkívül emlékezetes maradt számomra a győri **SzínÁsz SMeSék – telefonTos dolgaink** című játéka Verebélyi Veronika rendezésében. Fergetes humorú görbetükör, ugyanakkor pontos láttelel mindennapjainkról. Eredeti, üde, ironikus. A térszervezés, a mozgások, a hangkulissza – magukból megszólaltatott hangokkal –, az egymásra figyelés és reflektálás, minden működött az előadásban. Régen mulattam ilyen jól, miközben érezhető volt az előadás mögötti komoly műhelymunka, ami a Grácia